

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr. A420292013
Lietas arhīva Nr. AA43-1549-14/5

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 3.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnesis referents V.Pokis,

tiesneses I.Amona un S.Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /I.S./ un /I.S./ pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2012.gada 12.decembra lēmuma Nr.1-6/3131 un 2012.gada 12.decembra lēmuma Nr.1-6/3132 atcelšanu, sakarā ar Rīgas bāriņtiesas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 5.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas bāriņtiesas (turpmāk - Bāriņtiesa) 2012.gada 12.decembra lēmumu Nr.1-6/3131 (turpmāk – Pirmais lēmums) /I.S./ un /I.S./ (turpmāk - pieteicēji) atņemtas viņu dēla /A.S./ aprūpes tiesības un pieteicējiem ierobežotas tiesības noteikt dēla dzīvesvietu līdz aprūpes tiesību atjaunošanai. Savukārt ar Bāriņtiesas 2012.gada 12.decembra lēmumu Nr.1-6/3132 (turpmāk – Otrais lēmums) pieteicēju dēlu nolemts ievietot ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, kā arī uzlikts pienākums sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas vadītājam nekavējoties sastādīt pieteicēju dēla mantas sastāva sarakstu un ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā iesniegt to Bāriņtiesā.

[2] 2013.gada 11.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēju pieteikums par Pirmā un Otrā lēmuma atcelšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2013.gada 23.janvāra lēmumu citstarp nolemts lietā kā trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem atbildētājas pusē pieaicināt /A.S./. Savukārt ar tiesneses 2013.gada 25.februāra rezolūciju kā /A.S./ sevišķā aizbildne lietā pieaicināta /N.B./.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 5.aprīļa spriedumu pieteicēju pieteikums apmierināts, atceļot Pirmo un Otro lēmumu. Tiesa noteikusi, ka spriedums izpildāms nekavējoties. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No Civillikuma 177.panta, Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas, izglītības likuma 58.panta pirmās daļas 1. un 2.punkta un otrās daļas izriet, ka bērna aprūpe ietver bērna uzturēšanu, proti, ēdiena, apģērba un veselības aprūpes nodrošināšana, kā arī bērna kopšanu, viņa izglītošanu, audzināšanu, rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu, kā arī rūpes par atbilstošu dzīves apstākļu un labvēlīgas sociālās vides nodrošināšanu.

Tiesa atzina, ka lietā nav strīda, ka pieteicēji nodrošināja dēlam ēdienu, apģērbu un mājokli. Taču, izvērtējot lietā konstatētos apstākļus, tiesa atzina, ka pirms pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas pieteicēju darbībās bija saskatāmi aprūpes pienākumu pārkāpumi, kas izpaudās kā nekārtība pieteicēju dzīvesvietā un nepienācīga uzmanības pievēršana bērna izglītošanai, kā arī bija konstatējama emocionālā vardarbība pret bērnu. Vienlaikus no lietā nostiprinātajiem pierādījumiem tiesai neradās pārliecība par to, ka minētie dzīves apstākļi bija bērna veselībai vai dzīvībai bīstami, vai, ka bērna turpmāka atrašanās ģimenē konkrētajos apstākļos apdraud bērna pilnvērtīgu attīstību. Proti, no lietas materiāliem izriet, ka pieteicēji bija sākuši risināt gan jautājumu par dzīvesvietas sakārtošanu, gan uzsākuši sadarbību ar Sociālo dienestu, risinājuši jautājumu par alkohola pārmērīgu lietošanu, pēc 2012.gada augusta nekādi jauni emocionālās vardarbības incidenti netika konstatēti, kā arī no lietas materiāliem secināms, ka pieteicēji uzsākuši sadarbību ar izglītības iestādi.

[3.2] Tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā nav pamatojuma, kādēļ Bāriņtiesai bērna aprūpes tiesības pieteicējiem bija jāatņem tieši tad, kad pieteicēji bija uzsākuši sadarboties ar skolu un sociālajiem darbiniekiem, risināt problēmas un bija jau konstatējami acīmredzami uzlabojumi, kā arī Bāriņtiesa nebija konstatējusi nevienu jaunu incidentu. Nav arī pamata uzskatīt, ka pieteicējiem pilnībā nav izpratnes par problēmām vai viņi pilnīgi noliedz tās un atsakās atzīt un uzņemties jebkādu atbildību par savu rīcību, jo pieteicēji ir uzsākuši konkrētu sadarbību ar Sociālo dienestu, noslēguši vienošanos un ir veikuši konkrētas darbības situācijas uzlabošanai. Pieteicēji nav vienaldzīgi, noraidoši vai naidīgi pret jebkuriem kontaktiem ar attiecīgajiem dienestiem. Papildus jau iepriekš norādītajām darbībām problēmu risināšanā, norādāms, ka pieteicēji ir meklējuši un atraduši darbu. Turklāt kā tiesas sēdē atzina Bāriņtiesas pārstāve, šis nav gadījums, kad līdzdarbības pienākumi ir veikti formāli.

Psihologa atzinums neliecina par kritisku situāciju ģimenē, kā arī bērns ir nepārprotami izteicis vēlmi dzīvot ģimenē. Vērtējot lietas apstākļus kopumā, bērna sliktais emocionālais stāvoklis ir vairāk saistīts ar raizēm par to, vai viņš netiks izņemts no ģimenes, nevis pastāvošiem sliktiem vai nelabvēlīgiem apstākļiem ģimenē.

[3.3] Ievērojot minēto, kā arī izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesai neradās pārliecība, ka Pirmais un Otrais lēmums atbilstu bērna vislabākajām interesēm. Vienlaikus tiesa norādīja, ka vecāku pienākums ir patstāvīgi nodrošināt bērnam atbilstošu aprūpi un uzraudzību un nepieļaut vardarbību pret bērnu. Līdz ar to konkrētajā gadījumā pieteicējiem ir jāturpina pašiem aktīvi risināt problēmas, sadarboties ar attiecīgajiem dienestiem un speciālistiem, lai novērstu riska faktorus un nepieļautu attiecīgu situāciju atkārtanos.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2013.gada 28.jūnija spriedumu pieteicēju pieteikumu apmierināja. Administratīvā apgabaltiesa pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma motīviem.

[5] Izskatījis Bāriņtiesas kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk - Senāts) ar 2013.gada 17.oktobra spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 28.jūnija spriedumu, nosūtot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[6] /A.S./ sevišķā aizbildne /N.B./ apgabaltiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda turpmāk minētos argumentus.

[6.1] /N.B./ ir iepazinies ar lietas materiālos esošo psiholoģes /Z.Š./ 2013.gada 16.aprīļa atzinumu par /A.S./ psiholoģiskās izpētes rezultātiem, kuram tiesa piešķir izšķirošu nozīmi, izskatot lietu apelācijas instancē 2013.gada 28.jūnijā.

Atzinumā norādīto informāciju /N.B./ vērtē kā vienpusēju, kā arī apšaubā Atzinuma objektivitāti, ņemot vērā to, ka informāciju par ģimeni psihologs ieguva, balstoties uz bērna tēva /I.S./ un nepilngadīgā /A.S./ sniegtajām ziņām un izteikto viedokli.

Atzinumā norādīts, ka pēdējos gados /A.S./ sekmes skolā bijušas apmierinošas (vidējais vērtējums – ap 5-6). Pēdējā semestrī, kopš zēns tika izņemts no ģimenes un ievietots krīzes centrā un pēc tam – bērnu namā, /A.S./ sekmes ir būtiski pasliktinājušās. Šobrīd viņš ir nesekmīgs matemātikā un angļu valodā, bet ir apņēmības pilns, līdz mācību gada beigām izlabot nesekmīgās atzīmes. /N.B./ nepiekrīt atzinumā norādītajam, ka bērna sekmes skolā pasliktinājās kopš /A.S./ tika izņemts no ģimenes. Sarunā ar /A.S./, kura notika Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra struktūrvienības „Marsa gatve” Krīzes centrā, viņš pastāstīja, ka iepriekšējā mācību gadā bija nesekmīgs vairākos priekšmetos, tādēļ bija nepieciešams apmeklēt nodarbības skolā arī 2012.gada vasarā, taču psihologam šī informācija netika sniegta. /N.B./ ieskatā pieteicēju sadarbība ar izglītības iestādi un vecāku atbalsts bērnam mācību priekšmetu apguvē ir bijis nepietiekams, jo, kā redzams no Atzinuma, /A.S./ joprojām arī 2013.gadā ir nesekmīgs matemātikā un arī angļu valodā.

[6.2] /N.B./ nepiekrīt atzinuma secinājumu daļā norādītajam, ka nav pamata domāt, ka /A.S./ ģimene būtu emocionāli vai fiziski vardarbīga pret zēnu. /N.B./ ieskatā šādu secinājumu par ģimeni kopumā nevar izdarīt, ja psiholoģe nav ne reizi tikusies ar /A.S./ māti, turklāt, kā izriet no lietas materiāliem, ģimenē tika konstatēta emocionālā vardarbība no bērna tēva /I.S./ puses. Šāds secinājums ir arī pretrunā ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 28.jūnija sprieduma 15.1.punkta trešajā rindkopā konstatēto, ka /I.S./ ir administratīvi sodīts par emocionālu vardarbību pret bērnu, kā arī piektajā rindkopā atzīts, ka pamatoti ir konstatēta emocionālā vardarbība pret bērnu.

[6.3] Attiecībā par psiholoģes /Z.Š./ sniegtajām rekomendācijām atkārtotas tiesvedības gadījumā ļaut /A.S./ piedalīties tiesas sēdē un izteikt tajā savu viedokli, /N.B./ uzskata, ka tā būtu pilnīgi nepamatota bērna iesaistīšana tiesvedībā un atbildības par situāciju ģimenē uzlikšana bērnam, kas ir pretēji bērna interesēm. Savu viedokli par vēlmi dzīvot ģimenē /A.S./ ir izteicis gan /N.B./ kā sevišķajai aizbildnei, gan citiem speciālistiem, kas tikušies ar bērnu, un neviens nav apšaubījis, ka tā ir patiesa. /A.S./ viedoklis ir uzklauts, taču situācijā, kad tiek apdraudēta bērna drošība, pilnvērtīga audzināšana un attīstība ģimenē, objektīvi izvērtējot visus apstākļus, var tikt pieņemts lēmums, kas ir atšķirīgs no paša bērna viedokļa.

[6.4] 2013.gada 4.jūlijā stājās spēkā grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā un minētā likuma 5.²panta otrajā daļā ir noteiktas

prasības psihologa atzinumam, tai skaitā, atzinumā jābūt norādītam izpētes laikam un vietai, novērojumiem izpētes laikā, klienta motivācijai un izpētes ierobežojumiem.

Sazinoties ar Rīgas sociālo dienestu, /N.B./ noskaidroja, ka laika periodā no 2013.gada 11.jūlija līdz 2013.gada 3.septembrim /A.S./ sociālās rehabilitācijas ietvaros ir saņēmis 10 konsultācijas, pamatojoties uz 2013.gada 29.maijā noslēgto līgumu par bērna sociālo rehabilitāciju dzīvesvietā. Bērna vecākiem speciālists sniedzis atgriezenisko saikni par konsultācijām, kā arī sniegti ieteikumi situācijas uzlabošanai. /N.B./ ieskatā, atkārtoti izskatot lietu apelācijas instances tiesā, būtu ņemams vērā apstāklis, ka /A.S./ ir atgriezies ģimenē un dzīvo kopā ar vecākiem jau vairāk kā pusgadu.

[7] Bāriņtiesa apgabaltiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda turpmāk minētos argumentus.

[7.1] Bāriņtiesa pirms Pirmā un Otrā lēmuma pieņemšanas ar Bāriņtiesas psihologa starpniecību noskaidroja nepilngadīgā /A.S./ viedokli par situāciju ģimenē. Bāriņtiesas psihologs, veicot nepilngadīgā /A.S./ psiholoģisko izpēti, 2012.gada 11.decembra atzinumā par /I.S./ ģimenes psiholoģiskās izpētes rezultātiem (turpmāk – Bāriņtiesas psihologa atzinums) norādījis, ka bērns sniedz vecumam netipisku skaidrojumu par situāciju ģimenē, kas ir tāda pati kā bērna vecāku norādītais. Psihologa norādītais liecina par bērna viedokļa ietekmēšanu. Līdz ar to, ņemot vērā, ka Bāriņtiesa konstatēja bērna tēva vērstu emocionālu vardarbību pret bērnu, ko ir atzinusi arī pirmās instances tiesa, Bāriņtiesas ieskatā, /A.S./ 2013.gada 23.maija iesniegumā tiesai norādītais ir apšaubāms, jo nav zināmi apstākļi, kādos bērna iesniegums tiesai ir rakstīts, jo īpaši, ievērojot Bāriņtiesas psihologa atzinumā minēto par bērna viedokļa ietekmēšanu, bērna iesniegums var būt tapis pieaugušo ietekmē. Tāpat /A.S./ iesniegumā minētais nav apliecināts ne ar kādiem pierādījumiem lietā. Līdz ar to, Bāriņtiesas ieskatā, /A.S./ iesniegums tiesai nav uzskatāms par pierādījumu lietā.

[7.2] Attiecībā uz Bāriņtiesai nosūtīto Atzinumu norādāms, ka minētais Atzinums tapis pēc ārsta – psihiatra pieprasījuma, kas apliecina, ka izpētē jākonstatē, vai bērnam ir emocionāli traucējumi, kas varētu būt saistīti ar psihisku slimību un, ja ir, tad, vai bērnam vajadzīga terapija vai ārstēšana ar medikamentiem. Psiholoģes vienīgais informācijas avots ir klienta sniegtā informācija vai iesniegtie dokumenti.

No Atzinumā norādītā secināms, ka vienīgo informāciju /Z.Š./ ieguvusi sarunās ar /I.S./ un nepilngadīgo /A.S./, līdz ar ko /Z.Š./ nav bijuši kontrargumenti, lai apšaubītu bērna vai vecāka pausto informāciju, tādēļ psiholoģe bērnam konstatēto trauksmi saistījusi ar Bāriņtiesas Pirmo lēmumu un bērna šķiršanu no ģimenes. /Z.Š./ rīcībā bija ierobežota informācija par situāciju /A.S./ ģimenē, pretēji Bāriņtiesas psihologa iespējai iepazīties ar administratīvās lietas materiāliem (pašvaldības policijas sniegtā informācija par bērna ģimeni, tajā skaitā, policijas izsaukums uz dzīvesvietu pēc bērna paša lūguma, bērna dzīves apstākļu pārbaudes akti, vecāku administratīvie pārkāpumi, Rīgas Sociālā dienesta sniegtā informācija u.c.), tādējādi, un jo īpaši ņemot vērā apstākli, ka /Z.Š./ rīcībā nebija Bāriņtiesas psihologa atzinuma, nav zināms, kāds būtu /Z.Š./ atzinums, ja minētā informācija būtu bijusi viņas rīcībā.

[7.3] Jau Bāriņtiesas psihologa atzinumā, kas ietilpst vēl pirms Pirmā lēmuma un pirms bērna šķiršanas no ģimenes, ietvertas norādes par bērna bailēm, raizēm, stresu un spriedzi, kā arī satraukumu, ieraugot policijas auto, kas papildus citiem administratīvās lietas materiāliem bija pamats Bāriņtiesai secināt, ka /A.S./ cieš no emocionālas vardarbības ģimenē, tādēļ pamatoti tika pieņemts Pirmais lēmums, lai novērstu turpmāku bērna veselības un pilnvērtīgas attīstības apdraudējumu, paliekot ģimenē.

[7.4] Atzinumā norādītā cēloņsakarība, ka trauksme /A.S./ radusies tieši saistībā ar Pirmo lēmumu un bērna šķiršanu no ģimenes, nav pamatota, jo arī Bāriņtiesas psihologa atzinumā ir norādes par /A.S./ trauksmi vēl pirms Pirmā lēmuma pieņemšanas.

Apstākļus, kas vairāk ietekmējis /A.S./ psihiskās un emocionālās veselības stāvokli – bērna piedzīvotā emocionālā vardarbība ģimenē, kas radījusi bērnam nedrošības sajūtu, tādējādi pastiprinātu piesaisti varmākam ģimenē, kuru bērns idealizē, jo bērnam nav bijušas labākas dzīves pieredzes (kā pierādījis Džons Noubijs savā monogrāfijā „Drošais pamats. Vecāku un bērnu savstarpējā pieķeršanās – cilvēka veselīgas attīstības priekšnoteikums”, bērnam, kurš cietis no vardarbības, veidojas nedrošā piesaista varmākam (ambivalentā pieķeršanās), kad bērns varmāku idealizē, ignorē sliktās lietas un akcentē tikai pozitīvo varmākas darbībā, kas palīdz bērnam izdzīvot viņa situācijā) vai bērna pārdzīvotais, tiekot šķīrtam no ģimenes – nevar apliecināt viena psihologa veikta izpēte, bet gan vienīgi psiholoģiskās ekspertīzes rezultātā.

Ievērojot minēto, Bāriņtiesas ieskatā, lai konstatētu, vai tieši Pirmais lēmums /A.S./ radījis trauksmi un pēc traumas stresa sindroma pazīmes, /A.S./ nepieciešams noteikt tiesu psiholoģisko ekspertīzi. Bāriņtiesas ieskatā, Atzinums konkrētajā gadījumā sagatavots, neiegūstot pilnīgu informāciju, līdz ar to nav objektīvs, uz lietu nav attiecināms un nekādā veidā neliecina par Pirmā lēmuma nesamērīgumu un nepamatotību.

[7.5] Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 5.aprīļa sprieduma 19.punktā uzsvērts, ka vecākiem ir pienākums patstāvīgi nodrošināt bērnam atbilstošu aprūpi un uzraudzību, un nepieļaut vardarbību pret bērnu. Līdz ar to konkrētajā gadījumā pieteicējiem ir jāturpina pašiem aktīvi risināt problēmas, sadarboties ar attiecīgajiem dienestiem un speciālistiem, lai novērstu riska faktorus un nepieļautu attiecīgu situāciju atkārtošanos.

Bāriņtiesa vērš apgabaltiesas uzmanību uz to, ka pieteicēji nav pildījuši minēto tiesas uzsvērto un joprojām nav novērsuši savā ģimenē pastāvošos riskus, proti, bērna aprūpes pienākumu pārkāpumus, emocionālo vardarbību pret bērnu, bērna iejaukšanu tiesas procesā, kuri attiecīgi vairākkārt ir norādīti pirmās instances tiesas spriedumā. Uz šo brīdi situācija nepilngadīgā /A.S./ ģimenē nav mainījies – /A.S./ vecāki liedz Bāriņtiesai iespēju pārliecināties, vai dzīves apstākļi ģimenes dzīvesvietā ir atbilstoši bērna aprūpei un pilnvērtīgai attīstībai, vecāki bērnu iesaista tiesvedības procesos, pieteicēji ar Bāriņtiesu un Rīgas Sociālo dienestu nesadarbojas, turklāt /A.S./ turpina ciest no emocionālas vardarbības ģimenē. Līdz ar to bērns joprojām tiek pakļauts riskiem, kuri ir norādīti spriedumā.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk - APL) 245.pantu un 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida

procesā.

Motīvu daļa

[9] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota, savukārt pieteikums ir apmierināms.

[10] Apgabaltiesa uzskata, ka var lietu izskatīt rakstveida procesā, jo lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, lai lietu varētu izlemt bez lietas dalībnieku paskaidrojumu uzklaušanās tiesas sēdē.

Apgabaltiesas vērtējumā nav pamata arī noteikt /A.S./ tiesu psiholoģisko ekspertīzi (Bāriņtiesas lūgums), lai konstatētu, vai tieši Pirmais un Otrais lēmums ir radījis /A.S./ trauksmi un pēc traumas stresa sindroma pazīmes. No Bāriņtiesas paskaidrojumiem secināms, ka šāds lūgums izteikts pamatā tā iemesla dēļ, ka Bāriņtiesa nepiekrīt 2013.gada 16.aprīļa psiholoģes /Z.Š./ atzinumā ietvertajiem secinājumiem, ka zēna pēkšņa izņemšana no ģimenes visdrīzāk interpretējama kā emocionāla trauma bērnam.

Apgabaltiesas vērtējumā /Z.Š./ atzinums ir tikai viens no pierādījumiem lietā. Līdz ar to tas ir izvērtējams kopsakarībā ar citiem pierādījumiem.

Būtiski ir ņemt vērā arī to, ka faktiskie apstākļi šobrīd ir mainījušies (bērns dzīvo ģimenē), kā arī ir pagājis pietiekami ilgs laiks kopš brīža, kad bērns bija šķirts no ģimenes. Ņemot vērā, ka prasījuma priekšmets ir Pirmā lēmuma un Otrā lēmuma atcelšana, tad apgabaltiesai primāri ir jāizvērtē to apstākļu kopums, kāds pastāvēja administratīvo aktu pieņemšanas brīdī, jo tieši uz šiem apstākļiem ir balstīts administratīvā akta pamatojums.

Apgabaltiesa konstatē, ka lietā atrodas Bāriņtiesas psiholoģes atzinums, kas veikts bērnam un vecākiem pirms Lēmuma pieņemšanas. Bērna viedoklis ir atspoguļots arī sevišķās aizbildnes /N.B./ paskaidrojumos un citos dokumentos. Līdz ar to apgabaltiesas ieskatā bērna viedoklis ir uzklauts vairākkārtīgi un tas ir bijis nemainīgs. Līdz ar to šādā aspektā 2013.gada 16.aprīļa psiholoģes /Z.Š./ atzinums nemaina lietā konstatētos apstākļus.

Apgabaltiesas vērtējumā bērna iesaistīšana tiesvedības procesā pēc iespējas ir samazināma. Bērnam nav jāuzņemas atbildība par situāciju ģimenē un risinājumu meklēšanu. Situācijas risinājumu nodrošināšana ir vecāku un atsevišķos gadījumos arī valsts un pašvaldības institūciju pienākums.

[11] Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā konstatētajiem faktiem un motivācijai, to neatkārtojot.

[12] Vērtējot apelācijas sūdzības argumentāciju, apgabaltiesa atzīst to par nepamatotu turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[13] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļa paredz, ka bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Tiesību normā lietotie jēdzieni „labvēlīga sociālā vide” un „pilnvērtīga fiziskā un intelektuālā attīstība” ir nenoteikta satura, līdz ar to tiesību normas piemērošana aptver dažādas situācijas, kā arī dažādus iespējamus risinājumus. Tiesību normas piemērošana tiek samērota ar vecāku praktiskajām iemaņām un finansiālajām iespējām. Tādējādi tiesību normas piemērošana prasa konkrētās ģimenes dzīves apstākļu vispusīgu novērtējumu.

Savukārt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta pirmās daļas 1.punkts paredz, ka bērnu var šķirt no ģimenes, ja bērna dzīvība, vai veselība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu dēļ. Apgabaltiesas vērtējumā Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta pirmās daļas 1.punkts kopsakarībā ar Civillikuma 203.pantu un Bāriņtiesas likuma 22.panta pirmo daļu tulkojams tādējādi, ka bērna šķiršanai no ģimenes nepietiek konstatēt, ka bērnam atsevišķos aspektos netiek nodrošināta „labvēlīga sociālā vide” vai „pilnvērtīga fiziskā un intelektuālā attīstība”, bet jākonstatē, ka bērna interešu apdraudējums ir nopietns un bērna šķiršana no vecākiem ir nepieciešama (vienīgais iespējamais risinājums).

[14] Lēmums un tam pievienotie dokumenti apliecina, ka ģimenē vecākiem novērotas alkohola atkarības problēmas, konfliktējošas attiecības starp ģimenes locekļiem (vecāku starpā un ar vedomāti), dzīvojamās telpās konstatēta nekārtība un netīrība.

Tā lietas materiālos atrodas dažādi dokumenti, kas saistīti ar konfliktiem ģimenē 2009.gada 17.maijā, 2009.gada 19.jūnijā, 2010.gada 22.maijā, 2011.gada 10.novembrī, 2012.gada 6.aprīlī. Šo konfliktu laikā uz dzīvokli tika izsaukta pašvaldības policija, saņemti paskaidrojumi no ģimenes locekļiem. Papildus iepriekš minētajiem gadījumiem no Iekšlietu ministrijas datu bāzes sniegtā informācija par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības liecina, ka problēmas ar alkoholu pieteicējam ir regulāras, turklāt tās vairākkārtīgi ir novedušas pie administratīviem pārkāpumiem.

Dokumentu kopums norāda, ka /I.S./ periodiski pārmērīgi lieto alkoholu (vairākas dienas pēc kārtas lieto alkoholu, pēc tam vairākus mēnešus nelieto). Alkohola ietekmē /I.S./ zaudē kontroli un izturas agresīvi (strīdas ar sievu un sievas māti, skaļi lamājas). Laika periodos, kuros alkohols netiek lietots, /I.S./ strādā un nopelnīto naudu izmanto ģimenes vajadzībām. /I.S./ ilgstoši ir bezdarbiece (vairāk kā 4 gadus), alkoholu lieto kopā ar vīru.

2012.gada 22.maijā (pēc ģimenes konflikta 2012.gada 6.aprīlī) dokumentu apkopojums nosūtīts Rīgas bāriņtiesai materiālu tālākai izvērtēšanai.

2012.gada 22.augustā Rīgas pašvaldības policija saņēma izsaukumu uz pieteicēju dzīvesvietu. Saskaņā ar lietā esošajiem dokumentiem tika konstatēts, ka /I.S./ ir piedzēries, neadekvāti uzvedas (demolē dzīvokli, skaļi uzvedās, fiziski iespaido sievu, draud). Par notikumu sastādīts arī administratīvais protokols un /I.S./ sodīts par emocionālu vardarbību pret bērnu.

[15] Novērtējot lietas materiālu kopumu, apgabaltiesai nerodas šaubas, ka

Bāriņtiesa pamatoti konstatējusi, ka ģimenē periodiski pastiprināti tiek lietots alkohols, kā rezultātā /I.S./ nekontrolē sevi un mēdz izrādīt agresiju pret sievu un sievas māti. Līdz ar to bērns ir spiests ilgstoši dzīvot vardarbīgā vidē. Lietas materiālos nav pierādījumu, ka agresija tiktu vērsta pret bērnu tiešā veidā. Kā papildus negatīvs faktors atzīstams arī tas, ka dzīvoklī regulāri tika konstatēta nekārtība un netīrība. Līdz ar to Bāriņtiesai formāli pastāvēja pamats, lemt par vecāku aprūpes tiesību atņemšanu. Vienlaicīgi Bāriņtiesai bija jāveic riska līmeņa izvērtējums, kā arī jāizdara apsvērumi par to, kāda rīcība ir visatbilstošākā bērna interesēm (tai skaitā jāizvērtē bērna viedoklis).

[16] No Bāriņtiesas veiktā riska novērtējuma (*lietas I sējuma 238.lapa*) secināms, ka par augstiem riskiem Bāriņtiesa ir atzinusi vecāku vardarbīgu vai agresīvu uzvedību ģimenē, problēmu neatzišanu un atteikšanos sadarboties ar pašvaldības institūcijām.

/I.S./ un /I.S./ sarunas protokols ar Rīgas bāriņtiesas darbiniekiem 2012.gada 17.oktobrī liecina, ka personas noliedz problēmas, tomēr sarunu protokoli neliecina, ka personas atsakās no sadarbības ar pašvaldības dienestiem.

Bāriņtiesas psiholoģes 2012.gada 11.decembra atzinumā ir konstatēts, ka attiecībā par /I.S./ nevar izslēgt iespējami pārmērīgu alkohola lietošanu. Līdz ar to pastāv risks, ka viņš var rīkoties nesavaldīgi, nedomājot par bērna tā brīža interesēm. Vienlaicīgi atzinumā arī ir konstatēti vairāki pozitīvi faktori, kas varētu veicināt sekmīgu bērna aprūpes realizēšanu: 1) vecākiem ir zināšanas par bērna aprūpes pamatvajadzībām, interesēm, īpašībām, 2) gan vecāki, gan arī /A.S./ vēlas palikt vienotā ģimenē, 3) vecākiem ir pozitīva attieksme pret dēlu.

2013.gada 3.janvāra Rīgas 64.vidusskolas vēstulē Nr.VS64-13-1-nd ir norādīts, ka laika posmā no 2012.gada septembra līdz 2012.gada decembrim ir notikušas pozitīvas izmaiņas, - bija jūtama lielāka vecāku līdzdalība dēla aprūpē un audzināšanā, no oktobra vidus līdz 17.decembrim /A.S./ nav kavētu mācību stundu (*lietas I.sējuma 17.,18.lapa*).

VSAA sniegtā informācija apliecina, ka par /I.S./ oktobrī, novembrī, decembrī ir veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas no darba algas (*lietas I.sējuma 34.lapa*), kas liecina, ka pieteicējs ir strādājis algotu darbu.

Lietā atrodas arī Rīgas sociālā dienesta darbinieces S.Terjohinas sniegtā izziņa par sadarbību ar pieteicējiem (*lietas I.sējuma 49.lapa*). No informācijas satura secināms, ka /I.S./ iesaistās savas sociālās situācijas uzlabošanā (apmeklēja narkologu, veica pārrunas ar sociālā dienesta darbinieku, darba meklējumi). Šajā laika periodā netiek novērota alkohola lietošana.

2012.gada 29.oktobrī noslēgta vienošanās ar /I.S./ par sadarbību (*lietas I.sējuma 48.lapa*).

2013.gada 1.februāra narkologa T.Justa atzinumā norādīts, ka /I.S./ apmeklēja narkologu 7 reizes. /I.S./ atzīst pārmērīgu alkohola lietošanu. Piekrita pilnīgi atteikties no alkohola lietošanas, veicot medicīnisko procedūru „Solafur”. Kopš 2012.gada novembra mēneša nesaņēma šo procedūru, pamatojoties ar to, ka nav naudas. Labprāt runā par savām problēmām, bet psiholoģisko korekciju neuztver pilnā apjomā.

Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra Mobilās brigādes veiktās dzīvesvietas apsekošanas laikā 2012.gada 30.novembrī, tika konstatēts, ka dzīvoklī ir nekārtība, bet tas ir tīrs. Alkohola lietošana netika konstatēta.

[17] Apgabaltiesas vērtējumā sprieduma [16] punktā minētie pierādījumi kopumā norāda, ka pēdējo trīs mēnešu laikā pirms Pirmā un Otrā lēmuma pieņemšanas bija panākts situācijas uzlabojums. Bāriņtiesas psihologa atzinums un citi lietas materiāli norāda, ka pieteicējiem ir zināšanas par bērna aprūpes pamatvajadzībām, interesēm, īpašībām, tāpat vecāku attieksme pret dēlu ir pozitīva.

Ņemot vērā, ka /I.S./ ilgstoši bija problēmas ar pārmērīgu alkohola lietošanu, tad atturēšanās no alkohola lietošanas vairākus mēnešus, narkologa apmeklējumu uzsākšana, nodarbinātības problēmas atrisināšana ir vērtējama kā pietiekami nozīmīgi uzlabojumi, kurus pēc iespējas ir jāatbalsta.

Novērtējot iespējamās situācijas risinājums, būtiski ir arī ņemt vērā bērna viedokli. Bērna viedokļa nozīme palielinās, ja bērns ir sasniedzis vecumu, kas ļauj skaidri formulēt viedokli. Ņemot vērā Bāriņtiesas psiholoģes atzinumu, kā arī citus lietā esošos dokumentus, apgabaltiesai nerodas šaubas, ka /A.S./ ir izteicis nepārprotamu vēlmi dzīvot ģimenē un nav šaubu, ka šis bērna paustais viedoklis ir patiess. Bērna viedokli nenoliedzami ietekmē arī vecāku izteiktais situācijas vērtējums, tomēr tas nav noteicošais. Bāriņtiesas psiholoģes atzinumā ir konstatēta abpusēji pozitīva attieksme, līdz ar to bērna paustais viedoklis ir arī loģiski pamatots.

Apgabaltiesas ieskatā šādos apstākļos, neraugoties uz konstatētajiem riskiem, ir pārāgi izdarīt secinājumu, ka vienīgais situācijas risinājums ir bērna izņemšana no ģimenes.

Ņemot vērā iepriekš minēto, atzīstams, ka Bāriņtiesas Pirmais un Otrais lēmums ir atzīstami par prettiesiskiem un atceļami.

[18] Apelācijas sūdzības papildinājumos Bāriņtiesa norāda, ka /I.S./ un /I.S./ kopš 2013.gada 4.marta neapmeklēja narkologa un Sociālā dienesta nozīmētās konsultācijas. Sociālais dienests bērna vecākiem ir piedāvājis apmeklēt psihologa konsultācijas, atbalsta grupas par bērna disciplinēšanu, bet bērna vecāki problēmas ģimenē neatzīst, tādēļ no minētajiem pakalpojumiem ir atteikušies. Pēc /A.S./ atgriešanās ģimenē /I.S./ un /I.S./ izvairās no sadarbības ar Sociālo dienestu.

Apgabaltiesa vērš uzmanību uz to, ka Bāriņtiesai ir tiesības pieņemt jaunu lēmumu par aprūpes tiesību atņemšanu un bērna izņemšanu no ģimenes, ja Bāriņtiesa konstatēs, ka pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās apstākļi ģimenē ir mainījušies uz sliktu pusi un ir iestājušies likumā noteiktie priekšnoteikumi aprūpes tiesību atņemšanai. Apgabaltiesa nelemj par pieteicējiem nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet par Pirmā un Otrā lēmuma atcelšanu.

Jauni radušies apstākļi var pastiprināt vai samazināt Pirmajā un Otrajā lēmumā ietvertu novērtējumu (prognožu) ticamību, līdz ar to iespēju robežās vēlāk radušies apstākļi ir izvērtējami. Vienlaicīgi pašreizējās situācijas ģimenē vispusīga noskaidrošana un lēmumu pieņemšana primāri ietilpst iestādes kompetencē, savukārt tiesas funkcijās ietilpst iestādes darbības kontrole.

Apgabaltiesas vērtējumā Bāriņtiesas minētie jaunie apstākļi nav pietiekami, lai atzītu, ka Pirmais un Otrais lēmums ir tiesisks. Lietas materiālos nav pierādījumu, ka pēc pirmās instances tiesas sprieduma Bāriņtiesas rīcībā būtu informācija, ka /A.S./ vecāki lietojuši alkoholiskos dzērienus, kuru lietošanas laikā notikuši konflikti, fiziska un emocionāla vardarbība pret bērnu, ka uz dzīvokli saukta policija vai /I.S./ būtu administratīvi sodīts, tajā skaitā par emocionālo vardarbību pret /A.S./. Līdz ar to apgabaltiesai nav pamata izdarīt secinājumu, ka situācija ģimenē kopš 2012.gada augusta būtu pasliktinājusies un šādu faktu ietekmē pārvērtēt iepriekš sniegto vērtējumu, ka administratīvie akti ir prettiesiski.

Arī sevišķā aizbildne 2013.gada 11.decembra paskaidrojumos ir norādījusi, ka, atkārtoti izskatot lietu apelācijas instancē, būtu ņemams vērā apstākļi, ka /A.S./ ir atgriezies ģimenē un dzīvo ar vecākiem jau vairāk nekā pusgadu. Tādējādi secināms, ka šobrīd esošajai situācijai būtu nepieciešams jauns izvērtējums.

[19] Bāriņtiesa un sevišķā aizbildne apelācijas sūdzības papildinājumos kritiski ir izteikušās par psiholoģes /Z.Š./ atzinumu. Apgabaltiesas vērtējumā /Z.Š./ atzinumam nav izšķiroša nozīme Pirmā un Otrā lēmuma izvērtējumā. Līdz ar to procesuālās ekonomijas dēļ apgabaltiesa nevērtēs šos argumentus.

[20] Saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka atbildētājam – Rīgas pilsētas pašvaldībai – uzliedams pienākums atfīdzināt pieteicējiem viņu samaksāto valsts nodevu 42,69 euro (30 latu) apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 245., 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprīda

apmierināt /I.S./ un /I.S./ pieteikumu.

Atcelt Rīgas bāriņtiesas 2012.gada 12.decembra lēmumu Nr.1-6/3131 un 2012.gada 12.decembra lēmumu Nr.1-6/3132 no to pieņemšanas brīža.

Uzlikt pienākumu Rīgas pilsētas pašvaldībai atfīdzināt /I.S./ un /I.S./ viņu samaksāto valsts nodevu 42,69 euro (Ls 30) apmērā.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents	(paraksts)	V.Poķis
		I.Amona

Tiesneses	(paraksts)	
	(paraksts)	S.Liniņa